

De 300 Multi Culti journalisten van NL

Ellen de Vries m.m.v. Cyriel Freijser - De journalist, 7 september 2001

Arbeidsmarkt en opleiding: vraag groter dan aanbod

De laatste tien, twintig jaar komt er langzaam maar zeker meer kleur in de Nederlandse journalistiek. Het gaat minder snel dan velen willen, maar er verandert wel iets. Uit een onderzoek blijkt dat er momentueel ongeveer driehonderd journalisten zijn van allochtone komaf. Surinamers, Turken en Marokanen vormen de grootste groep. Daarnaast zijn er Molukkers, Antillianen, vluchtelingen en anderen. Alles bij elkaar een kleurrijke aanwinst voor de journalistiek. Ellen de Vries en Cyriel Freijser portretteerden tien van hen en maakten een inventarisatie van de groep als geheel.

Toen ging de telefoon 's middags om halfvijf. Ik nam open zei: redactie...

-Dag juffrouw, is er niemand meer?

-Jawel hoor, daar spreekt u mee. Met iemand.

-Ja, maar... ik bedoel iemand van de redactie.

-Ja, daar spreekt u mee.

- Maar, ik wilde zo graag de juridisch commentator spreken.

- U treft het buitengewoon: daar spreekt u ook nog mee.

Dan dank ik u wel, dan bel ik morgen wel terug.

Stuitte Marijn de Koning twintig jaar op ongeloof - een vrouw als journalist bij Het Parool - tien jaar geleden overkwam iets dergelijks Ahmet Olgun, toen verslaggever bij De Typhoon, nu bij NRC Handelsblad.

In mijn korte journalistieke leven heb ik enkele keren meegemaakt dat men niet geloofde dat ik verslaggever was. (...). Zo bezocht ik een keer een bijeenkomst waar ook een wethouder aanwezig zou zijn. Ik zag hem echter niet en vroeg van de aanwezigen of hij de plaatselijke bewindsman had gesignaleerd. De man, gestoken in driedeiigrij, bekeek me van top tot teen en vroeg zonder blikken of blozen: 'Hoezo, ben jij zijn chauffeur?'

Anno 2001 zijn verslaggevers van allochtone afkomst nog steeds dun gezaaid. In het kader van onze inventarisatie klonk het menigmaal verontschuldigend: 'Helaas. Op onze redactie werken geen allochtonen.'

Inspanningen om meer allochtone journalisten te werven zijn er volop: RTV Drenthe, Wegener, de NPS - veel omroepen en kranten zoeken doelbewust. Een allochtone medewerker van een regionaal tv-station vertelde ons ergens door een verslaggever van een landelijke krant op de schouder te zijn getikt: 'Hé, wil je niet voor ons komen werken?' De redactie van Rondom Tien stelde in een recente vacature 'allochtone kandidaten worden met nadruk uitgenodigd om te solliciteren gezien de ondervertegenwoordiging van allochtonen binnen de NCRV'.

Geregeld wordt een beroep gedaan op organisaties als Stichting Omroep Allochtonen (Stoa), de projectgroep Migranten en Media van de NVJ, Meer van Anders (NOS) en Mixed Media (dat bemiddelt tussen allochtone journalisten en redacties). Of men niet iemand weet. Want media zoeken aansluiting bij de veranderde samenleving.

Frits van Exter (Trouw) verwoordt het zo: 'De redactie moet een afspiegeling zijn van de samenleving. Dat is belangrijk voor het interne debat op de krant. Ook de kennis die allochtone journalisten bijdragen is essentieel.' De allochtone journalist wordt, soms tegen wil en dank, gezien als representant van 'die andere cultuur'.

Hoe is het feitelijk met die representatie gesteld? De redenering: zoveel procent van de bevolking bestaat uit allochtonen, dus moet een zelfde percentage van de redactie uit allochtonen bestaan, gaat niet op, zegt onderzoeker Mark Deuze. Hij promoveert begin volgend jaar op het onderwerp 'Journalistiek in Nederland' aan de Universiteit van Amsterdam.

Deuze: 'Je moet naar de opleiding kijken. Journalisten zijn hoog opgeleid: HBO of universitair. Volgens het CBS heeft 3 procent van de allochtonen een HBO-opleiding of hoger. Ik schat dat

2 procent van de in totaal 14.000 journalisten allochtoon is. Dat is verhoudingsgewijs niet slecht. Maar het zou niet moeten gaan om de hoeveelheid allochtone journalisten, maar om waar zij werken en welke positie ze innemen op de redactie.'

De vraag naar allochtone journalisten wordt gevoed door de veronderstelling dat zij beter kunnen berichten over de veranderde samenleving dan hun autochtone collega's. Mede daardoor lijkt de vraag groter dan het aanbod.

De geringe instroom op de opleidingen voor journalistiek is het grootste probleem, signaleert Farin Ramdjan van Mixed Media. 'Journalistiek heeft niet onder alle etnische groepen evenveel aanzien. Maar gezien het stijgende opleidingsniveau van allochtone jongeren groeit het potentieel wel. Om die groep te bereiken moeten journalistieke opleidingen wervender worden.

Soms nodigen redacties allochtone journalisten uit te solliciteren. Maar dat betekent niet dat ze automatisch worden aangenomen. Er is meestal ook geen voorkeursbeleid. Veel allochtone journalisten zijn daar trouwens ook zelf huiverig voor. Zij willen worden aangenomen vanwege hun kwaliteit, niet vanwege hun kleur. Daarom voelen velen ook niet voor 'ervaringsprojecten', die exclusief gericht zijn op allochtonen.'

'De beste' wordt het!, zegt de sollicitatiecommissie. Het lijkt zo logisch. Toch signaleert Ramdjan enige koudwatervrees. 'Men vraagt allochtone journalisten die men kent te solliciteren, maar tijdens het gesprek blijkt iemand ineens onvoldoende ervaring te hebben.' CBS-cijfers tonen aan dat jeugdwerkloosheid onder allochtonen met mavo of hoger groter is dan onder vergelijkbare autochtonen. Zouden allochtone journalisten bij sollicitaties vaker worden afgewezen dan autochtone journalisten? Stromen zij minder door naar hogere functies?

In 1991 onderzocht de werkgroep Migranten en Media de positie van allochtone journalisten op de arbeidsmarkt. Een andere etnische achtergrond bleek voor de meesten geen belemmering voor instroom. Over de sfeer op de werkvloer bij algemene media was men 'positief'. Toch bleek de arbeidssituatie van de afgestudeerden van de scholen voor journalistiek, die niet in Nederland geboren waren en voor wie Nederlands niet de moedertaal was, 'moeizaam'.

Opvallend is dat er de laatste jaren geen gedegen onderzoek is gedaan naar instroom en doorstroom, terwijl er al jaren een discussie over woedt. Mixed Media is wel voornemens een onderzoek in te stellen naar de redactiecultuur.

'De krant is van oudsher een mannenbolwerk. Het feit dat er meer mannelijke journalisten zijn, betekent dat werkwijze, besluitvorming en imago door mannen zijn ontwikkeld en op mannen zijn gericht. De weinige vrouwen die er rondlopen moeten zich daaraan aanpassen', zeiden de samenstellers van het boek 'Voor zover plaats aan de perstafel' in 1986.

Wat toen voor vrouwen gold (en misschien hier en daar nog geldt) kan ook voor allochtonen gelden: nog steeds moeten ze zich aanpassen aan een 'redactiecultuur' waarin witte veertig-plus mannen domineren. Etniciteit kan daarbij een rol spelen.

Stieven Ramdharie was lang een van de weinige gekleurde journalisten bij de Volkskrant. Zonder wit netwerk binnengekomen. Van een glibberige werkvloer heeft hij nooit wat gemerkt; aan de borrelcultuur bij Hesp heeft hij nooit meegedaan. 'Ik heb me nooit hoeven aanpassen.' Uitzonderlijk? Misschien. Zeker is: de ene allochtone journalist is de andere niet, zoals mag blijken uit de verhalen van de tien journalisten die hier geportretteerd worden.

Literatuur

- *Els Diekerhof e.a.: 'VOOr zover plaats aan de perstafel, vrouwen in de dagbladjournalistiek, vroeger en nu', Amsterdam 1986.*
- *Werkgroep Migranten en Media, NVJ: 'Mikrant, allochtone journalisten in opmars', Amsterdam t99t.*
- *Carol Burgemeestre e.a., NVJ: 'Waar blijft de allochtone journalist?' Amsterdam 1991.*
- *Anneke Smelik e.a.: 'Effectief beeldvormen', Assen t999*
- *Garjan Sterk e.a.: 'Media en allochtonen. Journalistiek in de multiculturele samenleving', Den Haag zooo.*

- Surinamers zijn in de meerderheid
- Voorkeur voor audiovisuele media
- Publieke omroep loopt voorop
- 50 procent is vrouw

In 1991 registreerde de werkgroep Migranten en Media 85 allochtone journalisten, waarvan 16 werkloos waren of vrijwilligerswerk deden. Op basis van ons onderzoek schatten wij dat aantal nu op ongeveer driehonderd. Werkloze journalisten rekenden we niet mee. Wel de journalisten afkomstig uit de tweede generatie. Soms tegen wil en dank. 'Hè get, ik allochtoon?' riep een journalist van de tweede generatie uit. 'Ik ben journalist!'

Land van herkomst	Aantal inwoners	journalisten in Nederland
Turkije	308.890	50
Suriname	302.515	no
Marokko	262.220	45
Antillen	107.200	15
Molukken	45.000	15
Diverse landen	onbekend	50
Totaal		285

Schatting aantal allochtone journalisten per medium (vaste dienst/contract/freelance)	
Landelijke kranten en ANP	30
Regionale kranten en GPD	10
Nieuws-en hah-bladen	onbekend
Regionale omroep (publiek en commercieel)	30
Landelijke publieke omroep	85
Landelijke commerciële omroep	15
Tijdschriften	25
Productiebureaus, incl. Infotainment	10
Teletekst/internet	5
Verschillende media (freelance)	90

Op de HBO en universitaire opleidingen zitten naar schatting momenteel zo'n tachtig studenten van allochtone komaf. Het grootste deel volgt de opleiding in Utrecht. Op basis van een screening van de lijst met achternamen komt men daar tot zo'n veertig à vijftig studenten.

We belden redacties, maakten gebruik van eigen netwerken en van de 'sneeuwbalmethode' om deze aantallen te vergaren. Harde cijfers zijn het niet, wel redelijk betrouwbare schattingen.

Voor zover we hebben kunnen nagaan, werken erbij landelijke kranten iets meer allochtonen dan bij regionale bladen. Bij de publieke omroepen zitten relatief meer allochtonen dan bij commerciële omroepen of productiebureaus. Audiovisuele media lijken bij allochtonen de voorkeur te genieten. Daardoor - zo constateert onderzoeker Mark Deuze - is het aantal freelancers onder allochtonen relatief hoog.

We hebben verder een uitsplitsing gemaakt naar land van herkomst, waarbij de uitkomsten zijn afgerond op vijftallen. In de categorie 'diverse landen' telden we een vijftigtal journalisten van Joegoslavische, Portugese, Italiaanse en Spaanse komaf (doelgroepen van het integratiebeleid) en verder Chinese, Zuid-Amerikaanse, Palestijnse, Koreaanse, Vietnamese en andere journalisten. Allochtonen uit West-Europese landen of de Verenigde Staten werden niet meegeteld. In dat geval zou het aantal minstens honderd hoger uitkomen. Ons aantal van 285 komt overeen met de 2 procent in het onderzoek van Deuze.

De groep journalisten van Surinaamse afkomst is het grootst. Ongeveer de helft daarvan werkt voor Nederlandse doelgroepenmedia als Weekkrant Suriname, Nederlandse Moslim Omroep, of voor multiculturele programma's van de NPS of Teleac. Soms wordt bewust, soms misschien noodgedwongen voor de doelgroepenprogramma's gekozen. Soms worden ze als springplank of backup gebruikt.

Stieven Ramdharie van de Volkskrant vertelt dat hij zijn kennis van de multiculturele samenleving als opstapje gebruikte om er binnen te komen. Mogelijk dat de eerste generatie migrantenjournalisten vaker werkt voor de doelgroepenmedia.

Bij de landelijke omroep werken relatief veel Surinaamse, Turkse en Marokkaanse journalisten. Bijna de helft van deze groep werkt voor zogenaamde doelgroepenmedia, die zich richten op bepaalde etnische groepen. Opmerkelijk is de fiftyfifty-verhouding tussen mannen en vrouwen. In de totale beroepsgroep van ongeveer 14.000 journalisten is slechts eenderde vrouw.

Deze schattingen zijn gebaseerd op navraag bij ongeveer 150 allochtone journalisten. Vanwege het grote aantal freelancers en mensen die op tijdelijke contracten werken, is er hier en daar sprake van dubbeltelling. Bij de publieke omroep zijn ook omroepen als de Nederlandse Moslim Omroep meegeteld.

Dit artikel kwam tot stand met steun van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten

'Niemand wil een jodenster dragen'

Jules Bänffer (38), eindredacteur 2Vandaag, 'Surinaams-Nederlands met een vraagteken'

De insteek vind ik verkeerd: allochtonen krijgen weer een stickertje opgeplakt. Niemand wil toch een jodenster dragen. Voor eens en voor altijd wil ik het uitleggen. Ik denk in termen van respect voor mensen. Als eindredacteur kijk ik niet naar kleur, maar of

je goed bent en in het team past. Je hoeft geen multiculturele redactie te hebben om over de multiculturele samenleving te berichten. Onze redactie is overwegend wit. Maar woontmiddenin multiculturele wijken. Nieuws over allochtonen missen we niet. Dat je niet beschikt over een goed netwerk binnen een bepaalde gemeenschap, kán een probleem zijn, maar je moet uitkijken voor belangenbehartiging. Daar ben ik erg gevoelig voor.

Hilversum een wit bolwerk? Het is wel ons-kent-ons. Zwarten worden niet bewust buitengesloten. Misschien is het voor zwarten wel moeilijker Hilversum binnen te komen. Maar: je bepaalt je eigen geluk. Je moet niet anderen de schuld geven. Niet denken: ze willen mij niet, maar slimmer worden. Als iets niet lukt word ik boos op mezelf. Wil je iets? Doorzetten!

Ik ben zelf twee keer uitgeloot voor de school voor journalistiek. Van jongs af aan wist ik: ik wil schrijven.

Zoals elke puber schreef ik gedichten en richtte zelf een schoolkrant op.

Ik ben een verhalenverteller. Alle journalisten zijn in basic troubadours. Een rolmodel of voorbeeld heb ik niet. Ik ga van mezelf uit. Na de school voor journalistiek wilde ik alleen maar schrijven, schrijven, schrijven. Mensen van mijn lichtung zochten vooral werk bij landelijke media, ik ging naar het huis-aan-huisblad Extra Nieuws in de Betuwe. Je had er veel vrijheid. Ik deed alles: van reportages tot het uitschrijven van prijsvragen. Na drie jaar - het is een cliché - was ik toe aan een nieuwe uitdaging. Ik solliciteerde me suf en schreef me in voor een cursus AV-journalistiek voor allochtonen, georganiseerd door de NVJ. Ik heb lang gearzeld, had ruzie met mezelf.

Eigenlijk vond ik het een nederlaag om aan een allochtonenproject mee te doen. Ik geloofde immers in mezelf. En ja, ook zonder dit project was ik er wel gekomen. Maar nu ging het sneller. In het kader van dat project bood Robert Leenheers me een baan aan bij Veronica Nieuwslijn. Niet met het idee: een allochtoon erbij is altijd goed. Dat vind ik het verschrikkelijkst. Dat je je hele leven moet aangeven dat je meer bent dan een allochtoon. De toenmalige minister van WVC beval destijds samenwerking tussen nieuwsrubrieken aan; Veronica Nieuwslijn ging samen met de EO en Tros op in 2Vandaag. Toen Veronica commercieel werd, ben ik overgestapt naar de Tros. Eerst was ik redacteur bij 2Vandaag. Maar omdat ik vond dat je als actualiteitenrubriek ook buitenlands nieuws moest brengen en niemand zich daar structureel mee bezighield, riep ik mezelf uit tot buitenlandcoördinator. Ik vind het prettig dingen te regelen. Op een gegeven moment werd ik gevraagd eindredactie te doen. Niet omdat ik allochtoon ben, maar omdat ik kwaliteit heb. We zijn een jonge rubriek, maar doen het goed.' (EdV)

'Ruimte voor andere visies'

Ahmed Azdural (40), eindredacteur Radio Urbania 747 AM, 'Turks Nederlands'

Toen in 1978 de Universiteit van Istanbul sloot naar aanleiding van bomaanslagen, zei mijn

vader: Kom hier studeren, je bent je leven niet zeker daar. Saai vond ik Nederland in het begin! Ik volgde meteen een cursus Nederlands en studeerde - na een aantal afgebroken opleidingen - uiteindelijk af aan de sociale academie in Driebergen. In Utrecht werkte ik als jongerenwerker tot ik in 1983 een vacature zag bij de NOS, nu NPS.

Het Turkstalige radioprogramma zocht mensen. Ik solliciteerde en werd aangenomen. Voor radio heb ik altijd een zwak gehad. Als kind viel ik in slaap met de transistorradio aan mijn oor. Uit die radio, riep mijn opa altijd, die batterijen zijn heel duur. Mijn generatie groeide op met het hoorspel; je ging niet uit voor je had geluisterd.

Ik werkte officieel tien uur, maar was de hele week in Hilversum, bezocht alle afdelingen, volgde alle cursussen op de media-academie. Een totaal nieuwe wereld. Ons programma werd in het begin goed beluisterd; de laatste jaren minder. Turken kijken nu massaal naar Turkse zenders. Maar ik vind niet dat je het Turkse radioprogramma moet opheffen. Jaarlijks komen er 10

tot 15.000 Turken bij in Nederland; wij zijn het enige Turkstalige programma met nieuws over vooral Nederland. We hebben een belangrijke brugfunctie.

Daarnaast koesteren we de uitzendingen in onze eigen taal, zoals de Friezen dat ook doen. Over homoseksualiteit en Turkse homoseksuelen maakten we jaren geleden al items. Dat imams tegen homo's zijn, zoals Nova laatst berichtte, is niets nieuws. Nederlandse journalisten doen soms geen moeite goede bronnen te raadplegen als het allochtonen betreft. Wij weten dat imams binnen de Turkse gemeenschap helemaal niet zoveel invloed hebben.

Onderwerpen moeten tegenwoordig spectaculair zijn, verkopen. Maar krantenkoppen als 'Integratie stopt bij de voordeur' laten wel sporen na, Als je zo'n artikel verder leest, blijkt alles veel genuanceerder te liggen. Denk na over de consequenties van dat soort beeldvorming.

Na achttien jaar heb ik net de overstap gemaakt naar een Nederlandstalig programma; ik word eindredacteur van Radio Urbania. Voor mij is dat de radio van de toekomst. Er is immers een nieuwe stadscultuur aan het ontstaan waarbij mensen elkaar wederzijds beïnvloeden.

Waarom ik nooit solliciteerde bij een andere omroep? Ik kan me helemaal vinden in de doelstellingen van de NPS: maatschappelijk verantwoorde programma's maken. Als lid

van de OR kan ik bovendien het beleid beïnvloeden. Ik betwijfel of dat elders had gekund. Met mijn accent weet ik trouwens zeker dat een andere omroep me niet als presentator had aangenomen.

De eerste groep migrantenjournalisten heeft onvoldoende ruimte gekregen zich een plaats te verwerven; een deel heeft de journalistiek verlaten. Mensen moeten ervaring kunnen opdoen en niet gedwongen worden klakkeloos Nederlandse normen en waarden over te nemen. De redactie moet zich openstellen voor nieuwe mensen en ideeën. Hun aanwezigheid binnen de redactie moet als bron van extra kennis gezien worden. Hier bij de NPS gelden journalistieke normen, maar daarnaast is er ruimte voor andere visies. Bijvoorbeeld om je ten tijde van Amerikaanse verkiezingen af te vragen hoe het stemgedrag van allochtonen daar is in vergelijking met hier.'

'Tijd voor serieus werk'

Sylvia Pessireron (40), freelance journalist, 'Molukse Nederlander'

Tijdens mijn opleiding tolk-vertaler Engels vroeg HP me of ik wilde meewerken aan een stuk

over hoe het de Molukse gemeenschap verging na de gijzelingen. Via een docent hadden ze mijn naam gekregen. Samen met Ischa Meijer, die ik alleen kende van zijn stukjes in Het Parool, ging ik op pad. Hij heeft me veel geleerd: Die vraag is niet relevant, zei hij dan. Of: Je kán het. Daaruit sprak vertrouwen. Ik wilde altijd al journalist worden, maar toen wist ik het zeker. Toch heb ik eerst mijn tolk-vertaleropleiding afgemaakt. Twee keer ben ik uitgeloot voor de school voor journalistiek. De derde keer werd je dan automatisch toegelaten. In afwachting daarvan werd ik op een avond gebeld door Wegener. Ze hadden gehoord dat ik zo

leuk kon schrijven en boden me een baan aan bij een huis-aan-huis-blad. Bij Wegener heb ik gewerkt totdat ik op de school toegelaten werd. Veel geleerd. Ik was daar een van de weinige vrouwen en de enige gekleurde vrouw. Nooit 'last' gehad. Ze zeiden altijd: wat heerlijk dat je er bent.

Na de school heb ik een tijdje PR en voorlichting gedaan, maar via een omweg kwam ik weer in de journalistiek terecht. Als freelancer pakte ik alles aan, schreef voor Viva, werkte voor Veronica, later voor reclamebureaus en andere organisaties. Ik schreef over van alles: gezondheid, onroerend goed, toiletpapier, hagelslag.... Nu ben ik veertig: tijd voor serieus werk.

Ik had me na HP voorgenomen nooit meer over Molukse vraagstukken te schrijven. Te riskant? Nee, te beperkt. Hoe objectief ben ik? Vorig jaar heb ik wel voor de Volkskrant een artikel geschreven over mijn vader, naar aanleiding van de komst van Molukkers vijftig jaar geleden naar Nederland. Ik wil over mensen schrijven, niet over politiek. Ik wil niet het gezicht zijn van de Molukse gemeenschap, maar van het multiculturele deel van de samenleving, waarvan Molukkers deel uit maken. Nederland is veranderd, multicultureel geworden. Ik erger me aan die losse flodders in de media over de imams, de Marokkaanse jongeren.... Media moeten er heil in zien de multiculturele samenleving goed te doorgronden, niet alleen schrijven als er iets 'gebeurt'.

Ik heb mij als journalist de taak opgelegd een kijkje te geven in de keuken van andere culturen. Schrijf boeken waarin ik mensen uit verschillende culturen - Indonesisch, Antilliaans, Chinees, Marokkaans, Surinaams, Turks, Marokkaans en Nederlands - interview over die dingen waar we allemaal mee te maken hebben in ons leven: feest, huwelijk, dood, rouw en zwangerschap. Dan kom je de overeenkomsten tegen; we streven immers allemaal geluk en welzijn na.

Ja, ik schrijf ook over de Nederlandse cultuur, geef lezingen over onder andere geboortertitelen. Daarbij begin ik steevast met de Nederlandse gebruiken: weet u dat de rammelaar bedoeld is om boze geesten te verdrijven? Veel Nederlanders kennen hun eigen cultuur niet. Je moet eerst iets over je eigen cultuur weten voor je je kan spiegelen aan die van de ander. Mijn boeken geef ik in eigen beheer uit. Daar verdien je niet veel geld mee, nee. Maar je wordt er heel gelukkig van!

'Meer investeren in netwerken'

Carol Rock (28), freelancer onder andere voor AT5, 'Nederlander met extra pigment'

Uit de beroepentest bleek: journalistiek of rechten. Rechten, dat heeft mijn moeder

gestudeerd, leek me niets: al die boeken... Ik koos voor communicatiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam, niet voor de school voor journalistiek. Ik moest eerst nog een beetje volwassen worden, me in de breedte ontwikkelen.

Toen er op de universiteit een oproep hing `Stagiairs gezocht voor het AT5 nieuws, heb ik gereageerd. Te laat, ze hadden al iemand. Kort daarop vroegen ze opnieuw stagiairs, nu voor Special Report. Weer mijn CV en brief opgestuurd, gebeld... Ik hoorde niets. Tegen mijn moeder zei ik: Ik ga voor het eerst van mijn leven gebruik maken van mijn kleur, want aan mijn stem horen ze niet dat ik bruin ben, ze moeten me zien. Voor AT5 is een multiculturele redactie best belangrijk, dacht ik. Onaangekondigd stapte ik naar AT5 en wachtte bij de receptie op de eindredacteur. Ben jij nou Carol? zei ze. Want ik had al heel vaak gebeld. Ik mocht stage komen lopen. Mijn kleur heeft volgens mij geen rol heeft gespeeld; ze hadden al eerder gezegd dat mijn CV veelbelovend was. Ze dachten waarschijnlijk: die wil zo graag. Zoveel mensen reageren op een vacature; je moet iets extra's hebben. Daarom heb ik tijdens mijn studie veel bestuurstaken gedaan en in Canada een bijvak *child & media* gevolgd. Maar ik dacht: misschien is dat extra's

bij mij toch vooral mijn kleur.

Officieel ben ik wel allochtoon, maar behalve mijn kleur is er niets allochtoons aan mij. Ik houd van mijn cultuur, maar voel me Nederlands. Later op de redactie merkte ik dat een aantal collega's het er niet mee eens was toen er een oproep gedaan werd voor een nieuwslezer met een multiculturele achtergrond. Mijn verweer was, dat toen mijn ouders naar Nederland kwamen, werkgevers openlijk in advertenties konden zeggen dat ze liever geen Surinamers hadden. Daardoor is schade geleden, die moet worden ingehaald. Maar verder vind ik ook dat kwaliteit voorop moet staan. Als je op kleur selecteert, moet je wel het beste van het beste binnenhalen. Kleur is geen beletsel om door te stromen. Het ligt aan jezelf.

Voor Special Report deed ik bureauredactie. De onderwerpen waren divers: sushi's, fietssendiefstal, de taxioorlog, kinderopvang, tienermoeders, 25 jaar onafhankelijkheid in Suriname. Bij dat laatste was mijn Surinaamse achtergrond handig. Ook bij het item over Surinaamse tienermoeders in Zuid-Oost. Die hadden negatieve ervaringen met de media. Mij vertrouwen ze eerder.

Toch zou ik niet bij een migrantenomroep willen werken. Dan zou ik mezelf te veel beperken. Na mijn afstuderen werk ik freelance voor externe producties van ATS. Ik vind het leuk daar iets bij te dragen aan het aanbod, veel mensen weten niets van Suriname.

Mijn doctoraalscriptie ging over de nieuws-selectie bij ATS. Een van mijn conclusies was: er moet meer geïnvesteerd worden in netwerken, anders zie je altijd dezelfde woordvoerders. Dat geldt ook voor allochtone onderwerpen. En waarom wel een item - over Tante Truus uit de Jordaan en nooit eens over Ahmed uit Slotervaart? Maar ja, of dat kan. Investeren in netwerken kosttijd en geld. Tv is een duur medium, dus kiest men

vaakvoordebekendeweg.'

'Ze noemen me vaak CV-builder'

Perdiep Ramesar (23), student journalist, o.a. eindredacteur van het programmablade van de Hindoe-omroep, 'Surinaams-Hindoestaanse Nederlander'

Ik wist al op de middelbare school dat ik journalist wilde worden. Het achterna rennen

van politici, dat leek me wel wat. Ik werkte voor de schoolkrant en schreef gedichten die ik voordroeg aan mijn klasgenoten.

Mijn keuze voor de journalistiek, werd redelijk positief ontvangen. In de Hindoe-gemeenschap vroegen sommigen zich wel af of er geld mee viel te verdienen. Hindoestanen zijn erg materialistisch ingesteld; idealisme zegt ze minder. Ik denk anders, niet in dollartekens. Ook mijn ouders waren wat bang. Je moet er wel van kunnen leven, waarschuwden ze. Maar ze hebben als enige voorwaarde gesteld dat ik mijn studie serieus zou nemen. Nu zijn ze trots.

Ik zou graag mijn naam verbinden aan gebeurtenissen in de geschiedenis. Een zekere profileringdrang heb ik wel, ja. Het zou toch prachtig zijn als ik later in één adem genoemd word met journalisten als Paul Witteman, Mark Kranenburg, Frénk van der Linden en ook

Anil Ramdas. Die laatste zie ik als mijn voorbeeld. Veel Hindoestanen zijn kritisch naar hem omdat hij, zeggen ze, is vernederlandst. Ik vind dat ze eens wat kritischer naar zichzelf moeten kijken. Ramdas is zeer intelligent en veelzijdig.

Op school noemen mijn medestudenten me vaak CV-builder. Dat wordt steeds erger. Ik vraag me altijd af waarom ze een baantje bij de Albert Heijn hebben. Door mijn vele journalistieke werkzaamheden heb ik weinig tijd voor vrienden en familie; mijn sociale leven staat

op een zeer laag pitje. Vooral mijn vrienden zouden soms liever zien dat ik gewoon met hen meedraai. Vaak kies ik echter voor mijn werk.

Tot op heden werk ik vooral voor Hindoestaanse media. Ik ben niet van plan dat mijn hele leven te blijven doen, ik zie het puur als opstapje. Ik zou later graag voor NRC Handelsblad - de beste krant van Nederland - werken als parlementair journalist. Het interessante van Den Haag zijn de invloedsferen. Het trekt mij om daar als journalist aan mee te doen-invloed uitoefenen.

Als ik eenmaal binnen ben, wil ik best het asielzoekersbeleid in mijn portefeuille hebben, maar ik heb geen zin om wekelijks over Hindoestaanse zaken te schrijven. Ik denk wel dat mijn kleur een nadeel is om binnen te komen; het is toch een beetje een blank old-boys netwerk, bewust of onbewust.

Politiek is niet iets waar allochtonen hoog in scoren; ze hebben zich daarin nog weinig geprofileerd. Aan de andere kant, als er meer gegadigden zijn, wordt het voor hen moeilijker om de deuren dicht te houden.

Ik heb misschien ook wel een voordeel omdat ze denken: oh ja, we moeten wel een bepaald percentage allochtonen binnenhalen. Als ze me om die reden een kans geven, vind ik het prima, ik bewijs me wel.

Wat ik het liefste wil? Interviewen. Als ik tien jaar lang over het minderhedenbeleid moet schrijven voor een interview met Kofi Annan heb ik geen twijfels. Ik heb veel ambities. Ik wil zo hoog mogelijk komen, naar beneden kan altijd nog. Ik ben geen groot planner, maar ik denk dat ik op schema lig.'

'Moeite met hokjesgeest'

Özkan Gölpinar (33), journalist/publicist voor o.a. dagbladen en omroepen, voorzitter Stichting Fast Forward, 'Turks-Nederlands'

Ik heb een driedubbele minderheidsachtergrond. In Turkije ben ik een minderheid omdat ik half Koerdisch ben en ook nog eens behoor tot de progressieve religieuze minderheidsstroming van de Alevieten. En toen verhuisden mijn ouders naar Twente. Ik heb me altijd al willen afzetten tegen de armoede van mijn ouders, ik wilde iets recht te zetten. Ook mijn afweer van autoriteit en macht, inclusief journalisten, heeft met mijn ouders te maken. Zij hebben zich altijd onderdanig gedragen. De enige keer dat mijn vader met rechte rug op zijn baas in de fabriek opstapte, was toen hij een artikel van mij in de Volkskrant liet zien. Als beginnend journalist manifesteerde ik me om geaccepteerd te worden. Bewust ging ik naar journalistencafés als Hesp en schreef ik over onderwerpen die niets met Turken te maken hebben, zoals het katholicisme. Ik wilde gezien worden als Nederlandse journalist, niet als Turkse. Dat was mijn reactie op alle verzoeken van de media om het maar over mijn Turks/Koerdische achtergrond te hebben. Ik heb zo'n dertig televisieoptredens gehad, maar nooit is er gevraagd naar mijn kennis over Twente, terwijl ik daar toch ben opgegroeid. Na dertig jaar in Nederland hebben de media van mij een allochtoon gemaakt. De andere kant is dat journalisten niet zouden mogen schrijven over onderwerpen die te maken hebben met hun achtergrond.

Sommige media moeten af van die krampachtigheid. Ik voel me inmiddels geaccepteerd. Zo ben ik nu bijvoorbeeld adviseur van diverse fondsen op het gebied van kunst en cultuur, zoals de Rotterdamse Kunst Stichting en het Fonds voor de Letteren. Als literair criticus moet ik Nederlandse boeken beoordelen op hun kwaliteit. Met de kennis die ik heb opgebouwd, heb ik een zekere onafhankelijkheid verworven; ik hoef me niet te conformeren aan een hoofdredacteur. Ik ben dan ook bewust freelancer. Ik kan nu toneelstukken schrijven, documentaires maken, interviewen, debatten leiden... Een vaste baan is mij te beperkt. Daarnaast heb ik moeite met de hokjesgeest op sommige redacties. Journalisten hebben de neiging alles te benoemen.

Er bestaat een verkeerd beeld van minderheden omdat sommige media te weinig kennis hebben over deze groepen. Ze passen archiefjournalistiek toe, waardoor vooroordelen blijven bestaan: ze zijn laag opgeleid, staan onder aan de arbeidsmarkt, zijn fundamentalistisch, et cetera. En als ze iets tegenkomen dat niet aan dat beeld voldoet, weten ze daar niet mee om te gaan. Het is jammer dat kranten geen ingangen kunnen creëren binnen minderheidsgroepen - vijftig jaar nadat de eerste migranten naar Nederland kwamen. Een deel van het probleem ligt natuurlijk ook bij de minderheidsgroepen zelf. Zo belandt negentig procent van de persberichten van allochtone organisaties direct in de papierbak. Er valt nauwelijks uit op te maken wat de kernboodschap is. Ik geef niet voor niets lessen aan organisaties - hoe stel je een persbericht op?

Als tegenreactie op de huidige berichtgeving is de Stichting Fast Forward opgericht. Ons blad heeft een oplage van twintigduizend exemplaren. We willen laten zien dat het ook anders kan. Ik heb bijvoorbeeld laatst een documentaire gemaakt met mijn ouders als hoofdpersonen. Ze wonen nu in de Randstad en ik keerde samen met hen terug naar Enschede. De documentaire laat zien hoeveel binding mijn ouders hebben met die stad. Misschien nog wel meer dan met Turkije.'

'Neem niet te snel het woord integratie in de mond'

Milouska Meulen (28), redacteur/presentator jeugdjournaal, 'Antiliaans'

Als kind luisterde ik al naar het ANP. Geweldig die piepjes. En hoe wisten ze zo snel wat er wereldwijd gebeurde. Ik nam zelfgemaakt nieuwsberichten op en luisterde die af: "De schrijfster van bekende kinderboeken Milouska Meulens - ik schreef kinderverhalen voor het huis-aan-huisblad in Almere - maakt vandaag de ontknoping bekend van het spannende kinderverhaal".

Ik ging eigenlijk naar de school voor journalistiek met het idee dat ik voor glossy's wilde schrijven maar kwam er achter dat ik nieuwsbladen veel leuker vond, later 'won' tv: woord én beeld.

Na mijn opleiding werkte ik bij Han Peekel Producties als bureauredacteur voor het kinderprogramma Bert Yellow Cap. Toen Peekel failliet ging, ben ik voor een jaar naar Curacao gegaan. Mijn vader woont daar nog. Van tevoren belde ik voor werk. Bij het dagblad Beursberichten en bij producent Alex Alberto kon ik terecht. Met hem bedacht ik een Nederlandstalig programma voor Tele Curacao. Heel leerzaam. We deden alles zelf:

teksten schrijven, opnemen, interviewen, monteren en acquisitie. Je moet in Curacao namelijk je eigen zendtijd kopen. Op Curacao kreeg ik een mail van de redactie van Zembla; die hadden gehoord dat ik daar zat. Mirjam Bartelsman van Zembla kwam filmen. Of ik voorgesprekken wilde doen en interviews in het Papiaments. Ik had Zembla onwijs hoog zitten! Zei meteen ja. Eenmaal terug in Nederland, heb ik Mirjam

gemaaild: "Hoi, ik ben terug. Ik heb geen werk". Ik kon bij Zembla terecht. Zembla was een turbo booster, maar ik moest wel erg op mijn tenen lopen. Er werkten allemaal zéér ervaren journalisten. Toen er een vacature kwam bij het jeugdjournaal voor redacteur/presentator heb ik gesolliciteerd. Brecht van Hulst was mij voor, maar Ronald Bartlema, de eindredacteur, vroeg of ik geen redacteur wilde worden? Vanaf oktober zit ik nu bij het Jeugdjournaal: doe redactie en verslaggeving en sinds kort ook presentatie.

Ik ben geen wereldverbeteraar, maar vind wel dat de beeldvorming over buitenlanders eenzijdig is. Bij het jeugdjournaal hebben we bewust geen aandacht besteed aan de uitspraken van de imam over homo's. Ik vond dat zó gemakkelijk van Nova. Als je naar de paus gaat weet je ook precies wat hij daarover gaat zeggen!

Aan kleine dingen merk ik dat de omroep wit is. Dat ze me vragen: je komt van de Antillen, spreek je dan Surinaams? En bijvoorbeeld een woord als 'huidkleurige steunpanty'! Dat zou ik nooit gebruiken, ik zou altijd schrijven: 'rose'. Ik vind dat journalisten ook te snel het woord 'integratie' in de mond nemen.

Op Curacao interviewde ik Hollandse pensionadas die er al twintig jaar met z'n allen op een kluitje wonen, maar geen woord Papiaments spreken. Hoezo integratie? Maar journalisten op Curacao schrijven daar niet over. Het is goed als de redactie een afspiegeling is van de multiculturele samenleving, toch moet je allochtonen niet met geweld de media inslepen als ze niet willen.

Mijn voorbeelden? Vroeger Sonja Barend: ze heeft een leuke manier van interviewen, nu Mirjam Bartelsman. Zij kan mensen over de moeilijkste onderwerpen laten praten.'

'Journalist of goedkope arbeidskracht?'

Sergije Kreso (38), freelance journalist Radio L1, 'Bosniër'

Met het naar de achtergrond verdwijnen van de socialistische partijen en het opkomen van nationalistische partijen werd de druk voor de media steeds groter. Bommen ontploften op redacties en er waren aanslagen op journalisten. Ik werkte voor een kleine onafhankelijke radiozender in Doboj, een plaatsje in het noordoosten van Bosnië. Toen het Servische leger Doboj in 1992 veroverde, kreeg ik ontslag en de Serviërs namen het radiostation over. In 1993 vluchtte ik met vrouw en dochtertje naar Nederland.

Toen ik hier aankwam, wilde ik niets meer met de journalistiek te maken hebben. Het enige wat ik wilde was mijn familie redden. Ik ben heel diep gezakt en met kleine stappen is het beter gegaan. Ik heb hier veel steun aan het arbeidsbureau gehad. Mijn begeleider moedigde me aan weer een baan in de journalistiek te vinden. Zij geloofden er meer in dan ik. Via de stichting On File begon ik een cursus journalistiek aan de Hogeschool van Utrecht. Twee maanden lang werkte ik aan de taal, leerde ik over de Nederlandse politiek, de historie en de media. Daarna liep ik een stage van drie maanden bij omroep Limburg. Eerst liep ik mee met anderen en schreef ik nieuwsberichtjes. Totdat de hoofdredacteur me vroeg of ik zelfstandig een radio-item kon maken. Ik had wat angst voor de taal, maar tegelijkertijd dacht ik: natuurlijk kan ik dat. Ik maakte een item van drie minuten over veiligheid op scholen en ze zagen dat het goed was. De laatste twee jaar had ik een gesubsidieerde baan bij Radio L1. In april liep dat contract af, ze hebben het niet verlengd. Dat was een teleurstelling. Ik vroeg me af: ben ik interessant als journalist of als goedkope arbeidskracht? Nu werk ik voor ze als freelancer. Ik voel me goed in Limburg, ja zelfs thuis.

Toen ik weer in de journalistiek kon werken, voelde ik me echt lekker. De journalistiek is voor mij veel meer dan alleen een baan. Nu maak ik items over Nederlandse onderwerpen zoals carnaval - vanuit mijn eigen Bosnische achtergrond. Dat geeft iets extra's. Ik vraag bijvoorbeeld waarom mensen carnaval vieren. Mijn nadeel is de taal, maar dat heeft ook een voordeel. Ik ben daarom in het Nederlands heel direct en mensen kunnen dat van mij wel waarderen. Tot voor kort maakte ik het radio-item 'Sergije's Minuut'.

Daarbij ging ik de straat op om mensen persoonlijke vragen te stellen. Een collega had dat eerder gedaan en hij moest veel moeite doen om wat uit de mensen te krijgen.

Vreemd genoeg had ik daar totaal geen last van; ze wilden allemaal praten.

Het is jammer dat de Nederlandse media niet inzien dat allochtone journalisten voor andere invalshoeken kunnen zorgen, juist bij onderwerpen die niets met hun achtergrond te maken hebben. Toen ik laatst ergens solliciteerde, zagen ze dat anders. Die man zei:

sorry, maar dan moet ik voor jou altijd speciale projecten zoeken die met Bosnië of allochtonen te maken hebben. Dat noem ik kortzichtig.'

'Evenwicht, daar gaat het om!'

Touria Ahayan (32), eindredacteur Hart van Nederland, 'Marokkaans'

Op de havo moesten we mensen interviewen voor maatschappijleer. Ik vond dat hartstikke leuk. Mijn docent zei: misschien moet je journalist worden. Toen ik mijn ouders vertelde dat ik naar de school voor journalistiek wilde, riepen ze: wat gek, is dat wel iets voor een meisje? Maar ze hielden me niet tegen. Nu zijn ze trots op me.

In het tweede schooljaar koos ik tv. De impact daarvan is groter. Mijn stage liep ik bij Avro's Televizier en het NOS-journaal. Bij de NOS waren ze tevreden, bij de Avro heel enthousiast. Helaas hadden ze daar op dat moment geen redacteurs nodig. Na mijn afstuderen heb ik toen het 'Omroephandboek' gepakt en omroepen en productie bureaus

aangeschreven. De eerste brief was gelijk bingo: Koffietijd bij John de Mol. Mijn eerste baantje, ik was hartstikke gelukkig. Het was wel zwaar: om zes uur `s ochtends aanwezig zijn, om negen uur `s avonds pas thuis.

Na verloop van tijd had ik genoeg van de sausjes en de voedingstips. Koffietijd was

toch vooral een programma voor huisvrouwen. Via een collega hoorde ik dat Marc Feller, toen regisseur van Koffietijd, een eigen bedrijf zou beginnen: Cameo Media. Ik schreef een brief en werd aangenomen. We kenden elkaar van gezicht. Hij had me zien rondrennen en dacht: die is fanatiek genoeg.

Naar mijn Marokkaanse achtergrond werd niet gevraagd. Ik werk hier nu zes jaar. Deed bureauredactie, verslaggeving en de laatste drie jaar eindredactie. Destijds was Hart van Nederland een vies woord, nu doen andere nieuwsprogramma's ons na.

Ik heb altijd gezegd: ik wil niet bij een migrantenprogramma of -omroep werken.

Ik denk dat ik nuttiger ben op een witte redactie: ik kan aanvullen. Laatst waren er relletjes met Marokkaanse jongens; de ME kwam eraan te pas. Dat is nieuws, ik kan dat niet negeren. Maar ik probeer het wel in een kader te plaatsen: te vertellen waarom ze dat doen. De ene dag bericht ik over een rel op het Overtoomse veld, maar de andere dag maak ik een portret van een succesvolle Marokkaan. Evenwicht daar gaat het om.

Een echt beleid ten aanzien van allochtone journalisten hebben we niet. We nemen gewoon de beste. Bij gelijke geschiktheid geef ik wel de voorkeur aan Turken, Marokkanen en andere nationaliteiten. Maar kwaliteit staat voorop. Je moet je op de redactie staande kunnen houden. Toch krijg ik weinig brieven van allochtone journalisten. In zes jaar misschien drie of vier. Schrijf zou ik zeggen!

Soms zie je redacteuren denken: ik moet oppassen met wat ik tegen haar zeg. Maar ik maak grapjes over mijn achtergrond. Stel ik maak een hele rare zin en ze zeggen: Hè, Touria, wat is dit voor een tekst? Dan zeg ik: Ja, maar ik ben ook een allochtoon. Ik ga er luchtig mee om, dat breekt het ijs. Ik denk wel dat een taalfout je als allochtoon eerder wordt aangerekend. Zelf heb ik dat trouwens niet ervaren.

Destijds heb ik gebruik gemaakt van de 5 procentregeling van de school voor journalistiek, die nu niet meer bestaat. Dat betekende dat ik als allochtoon niet hoefde te loten. Als het nodig is maak ik gebruik van dat soort dingen.

'Het helpt niet om te zingen voor een dove'

Nayat Elmarsse (29), redacteur Radio 1 journaal, 'Marokkaans-Nederlands'

Toen ik een jaar of zes was - ik was pas net in Nederland - lag ik in het ziekenhuis voor een oogoperatie. Wat voor cadeautje wil je na de operatie hebben, vroegen mijn ouders. Toen ik wakker werd uit de narcose lag er een klein Panasonic radiootje naast me. Ik kon geen Nederlands verstaan, maar ik weet nog dat het een hele fijne manier was om wakker te worden. Zo'n prachtige stem. Jaren later kwam ik er achter dat het de stem was van Frits Spits. Radio was al vroeg mijn grote liefde. Zoals jongetjes bij de brandweer willen, wilde ik bij de radio werken.

Eerst ben ik rechten gaan studeren, maar dat beviel niet. Ik heb toen meegedaan aan het project "Meer kleur in de media" van de media-academie in samenwerking met Stoa. Binnen een jaar werd ik opgeleid tot radiojournalist. Als onderdeel van het project heb ik kort voor de BBC in Londen gewerkt. Het viel me op dat de redactie daar in alle opzichten een afspiegeling was van de samenleving. Dat was hun beleid. Eenmaal terug - want ik wilde in Nederland werken - heb ik gesolliciteerd bij het Avro Radio journaal. Ze vroegen me: denk je dat je al die mannen wel aankan? Als ze schelden, scheld ik terug, antwoordde ik. Bij het Radio 1 Journaal kan ik niet zeggen dat de redactie een afspiegeling is van de samen-

leving. Er werken wel veel vrouwen, maar vrijwel geen minderheden. Dat vind ik wel een must; het zou vanzelfsprekend moeten zijn.

Waarom dat niet zo is, weet ik niet. Het wil overigens niet zeggen dat onze berichtgeving over allochtonen slecht is, integendeel. Bij het Radio 1 Journaal maken we gebruik van ieders specialisme. Zo hebben we bijvoorbeeld een Nederlander die alles weet over de Molukken, prima toch? Ik vind het prettiger om me allround in te zetten, voor allerlei onderwerpen. Dat neemt niet weg dat collega's geregeld voor overleg bij mij langskomen als ze bezig zijn met een onderwerp over allochtonen. Ik ben nou eenmaal bekend met de islam en ik beheers de taal.

Ik word wel eens gevraagd om in een programma te verschijnen. Ik weiger vrijwel altijd. B&W nodigde mij en mijn vader eens uit om te komen praten over hoe Marokkaanse vaders met hun dochters spreken over het belang van maagd blijven. Als Marokkaanse vaders ergens niet met hun dochter over praten, is het dat wel, zeker niet de eerste generatie vaders. Toen ik ze dat vertelde reageerden ze pissig. Zo van, wij maken zelf wel uit wat het onderwerp is.

De media moeten af van de ABC-gedachte, waarbij altijd dezelfde woordvoerders worden gebruikt, met altijd dezelfde invalshoek en formule. We moeten streven naar een esprit ouvert, de plicht voelen elkaar te leren kennen. En dan hoeven we echt geen lopende encyclopedie te worden; wel moeten we af van vooringenomenheid. Het is niet juist dat een groep lastige, slecht opgevoede Marokkaantjes synoniem staat voor de volledige Marokkaanse gemeenschap. Zolang de media werken volgens die ABC-gedachte heeft het voor mij geen zin in te gaan op uitnodigingen. Het helpt niet om te zingen voor een dove, luidt een Marokkaans spreekwoord.

Nayat Elmarsse was iet beschikbaar voor een foto vanwege vakantie.